

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5— „
četri leta . . . 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja avrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, posiana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide
25. septembra t. l.

Vojna.

ZVEZA SLOVENSkih UČITELJEV IN
UČITELJIC NA ŠTAJERSKEM

pozivlja v svoji IV. okrožnici vsa okrajna učiteljska društva, da darujejo iz svojih blagajnic za »Rdeči križ« ter izprošajo članom, da zastavijo vse svoje moči v prid dobroteljnemu napravam, v prid domovini.

OLAŠANJE BEDE.

Na zadnji seji se je deželni odbor Kranjski razgovarjal o predlogu deželnega učiteljskega društva dr. Trillerja, naj se spriljo nepričakovanim zaprekan zoper uveljavljenje soglasnega deželnozborskega sklepa na regulacijo učiteljskih plač in glede na dejstvo, da je za to regulacijo dano pokritje v deželni proračunu za leto 1914, dovolj takoj vsemu učiteljstvu brez izjeme najvišja, t. j. 25% draginjska doklada. O tem jako umestnem predlogu se bo sklepalo na prihodnji seji, ko bo predložen deželni odbor finančni efekt takega eventualnega sklepa. — Ker je velika večina učiteljstva itak že deležna 10%—25% draginjske doklade, bi dr. Trillerjev predlog gotovo ne zahteval niti četrtinke kredita, ki je vpostavljen v dež. proračunu za tekoče leto za izboljšanje učiteljskih plač, in zategadelj je pač opravičeno upanje, da bo deželni odbor predlogu pritril ter v tem vsaj deloma odpomogel veliki bedi učiteljskega stanu v teh težkih časih.

ZOPETNO NAMEDENJE V VOJNO
SLUŽBO POKLICANEGA UČITELJ-
STVA.

Poseben odlok naučnega ministrstva urejuje vprašanje zopetnega namedenja vseh onih oseb, ki so spadale v civilni državni službi pod naučno ministrstvo v provizoričnem namedenju in so sedaj vpoklicani k aktivni vojaški službi. Glascom tega je preskrbeti, da bo takšno namedenjem v službu mogoče zopet nastopiti svoja prejšnja mesta in se imajo taka mesta le interimis-

tično zasesti. Ako bi pa pri kakem vpoklicanih vstop na prejšnje mesto bil nemož, se mu mora po možnosti podeliti drugo enakovredno mesto, ali pa se pri namestitvi prostih in srednjih kakor tudi ljudskih in meščanskih šol, dalje pisarniških pomočnikov in pomožnih slug vseh učnih zavodov, bo gotovo razveselila vse v vojni se nahajajoče provizorične namedenja, ker jim je v slučaju vrnične porok za zopetno namedenje.

NAGRADE ZA BERILA VOJAŠKE VSEBINE.

Od c. kr. ministrstva za dež. brambo v sporazumu s c. kr. ministrstvom za bogočastje in uk razpisani natečaj za nagrade, da se dobe dobra berila za otroke v starosti od 10—14 let, se je z ozirom na nastale izredne razmere začasno preložil. Novi rok za vložitev rokopišov, kakor tudi čas priznanja nagrad se svoječasno razglasi.

ŽE SEDAJ SE SPOMINJAJTE NAŠIH PREZBAJOČIH VOJAKOV.

Mnogo tisočev naših vrlih in nenstrašenih bojevnikov stoji na mejah severa in vzhoda. Zapustili so najdražje, da varujejo svojo domovino pred sovražnikom, ki je z vojnimi povzročiti vsako razliko. In vendar pozabljajo mnogi, ki so odhajajoče vojake blagoslavljali in jim želeli srečno vrnitev iz sovražnikove dežele, da preži še hušji sovražnik; sovražnik, proti kateremu se je nemogoče boriti — zloglasna ruska zima! — Izkusnja Napoleona pred 100 leti uči tudi nas, da je ruska zima nevarnejša od ruskih topov. Četudi nihče ne misli na pohod v te nepriljudne kraje pozimi, vendar bodo stali naši vrli vojaki na straži v ledu in snegu ob meji. Zato je naša dolžnost tem junakom, ki se z žrtvovanjem vsega svojega bitja bjejo za domovino in našo svobodo, olajšati kolikor je mogoče težko nabožno in jih varovati pred strašnim mrazom. Ker ni mogoče od danes do jutri preskrbeti toplih obleke, zato prosimo prav lepo, da vsak gostogoj izvršiti te velike naloge. Gotovo je že vsak žrtvoval »Rdečemu križu« trohico, vendar trdno upamo, da ljubezen in skrb

za naše vojake ni pojenjala in vsak skrbi tudi za one rad, ki sicer neranjeni izvršujejo, izpostavljeni vsem neprijetnostim ledene zime, svojo težko dolžnost. Za vsak dar smi hvaležni, naj bo volna, predmeti plati iz volne (snežne čepice, dokolenice, nogavice, ogrevalci kolen, jopiči, telovniki), koci in druge tople odeje, toplo blago itd. Taki predmeti naj se blagovljijo poslato v cesarja Franca Jožefa azil, kjer se bo oddalo predmete v izvršitev onim, ki ne morejo žrtvovati volne itd., ampak hočejo brezplačno delati. — V Idriji bodo učitelje pod nadzorstvom učitelje pletle za vojake nogavice.

OBREKOVANJE JUGOSLOVANSKIH VOJAKOV.

Kor. urad poroča: Vojni minister je dobil sledeče brzojavno poročilo: Z oziranjem na neugodne sodbe, ki so jih razširjali inozemski časopisi pred izbruhom vojne o načinu, kako bo postopalo naše moštvo jugoslovanske narodnosti, mi je v posebno zadoščjenje, da morem opozorjati na vzorni nastop pred sovražnikom in na dejanja sijajne hrabrosti dalmatinskih polkov Graf Lacy št. 22 in domobranskega pešpolka Gruž št. 87. — Wurm fcm.

HVALA NAŠI ARMADI.

Vojni tiskovni urad javlja uradno: Uspehi naših čet pri dosedanjem vojevanju so vzvišeni nad vsako hvalo. To velja posebno glede konjenišva naše vojske in obeh deželnih bramb, ki je sedaj v ospredju akcije, ki sta delali čudeže hrabrosti. Tudi naši letalci so imeli priliko, da so se odlikovali s posebno srčnostjo in važnimi uspehi. Čete črne vojske so se obnesle tako, da je bilo nadvojvodi Friderika v povod za odlikovanje cele vrste črnovojnikov. Po zaslugi ukrenjenih odredb je oskrbovanje čet neoporečno in zdravstveno stanje povsod jako ugodno.

ODPOSILANSTVO PRAŠKEGA VSE- UČILISČA NA BOJNO POLJE.

Kakor poroča korespondenčni urad, odpošlje praško vseučilišče dve eskurziji na bojno polje, eno na jug, drugo na sever. — Profesor bakterijologije dr. Ghron se proda v naročilo epidemijske službe na jug. Higienik nemškega vseučilišča, profesor Bail, je odpotoval v sprem-

stvu docenta Weila in dr. Späta z vojnimi laboratorijem na severno bojno polje.

VELIKODUŠNI DAR.

»Korespondenz Wilhelm« poroča: Neimenovan dobrotnik je izročil poslancu vitezu Pautzu znesek 100.000 K za vojno-pomožne stvari na Štajerskem. Vit. Pautz se je glede uporabe tega zneska sporazumel s cesarskimi namestnikom Claryjem.

ŽIVIL BO DOSTI.

Koresp. urad poroča iz Budimpešte: Ravnatelj deželnega agrikulturnega društva, Julij Rubinek, se bavi v listu »Köztelek« z vprašanjem, ali bo produkcija monarhije za slučaj, da bi se vojna zavlekla, zadostovala za potrebe prebivalstva. Rubinek prihaja do zaključka, da bo zadostovala, ker se ljudje v konzumu omejujejo in ker si dobiva del naše vojske živila v sovražnikovi zemlji. Glede preskrbe z mesom v monarhiji ne bo težko. Zadosti bo tudi pšenice in rži, zlasti ker obetajo nadomestila za ljudsko prehrano — krompir in krompir — bogato žetev. V Avstriji prehrana ne bo trpela, tudi če bi trajala vojna še več mesecev.

MINISTRSTVO ZA JAVNA DELA ZA PRESKRBO DELAVCEV.

Kor. urad poroča: Pod predsedstvom ministra za javna dela, Trnka, je zborovala te dni interministerialna konferenca, ki se je pečala z vprašanjem novih državnih stavb za brezposelno delavstvo. Dela se bodo oddala, upoštevajoč sedanje gospodarske razmere.

NEVARNOST KUŽNIH BOLEZNI ZA VOJNE.

Deželni sanitetni inšpektor na Češkem, vladni svetnik dr. Kulhavý, je podal v razgovoru z nekimi časnikarjem nastopne izjave: V najbližjih krajih, kjer se odigrava vojna, so se sicer v zadnjih časih pojavile infekcijske bolezni, toda le sporadično. Nevarnost grozi le od tistih sovražnih čet, ki so bile ob mobilizaciji poklicane iz najoddaljenih krajev, o katerih nimamo posebno v zadnjih časih nikakih zanesljivih poročil. Tu pa nam prihaja v prilog počasna mobilizacija teh držav, tako da so inficirani vojaki bržkone že na potu oboleli. In gotovo bo poveljstvom teh

LISTEK.

† Josip Svetina.

Imeli smo jih — vrhu gore hrast.
Župančič.

V prijaznem zavetišču, obdanem s srednje visokimi griči, nedaleč od Višnje gore leži vas Žaljna. Vasic je mirna in v jesenskih dneh se ti zdi otožna, melanholična. Ljudstvo pa je zdravo, trdno in pošteno ter spominja s svojo poštenostjo na davne čase, nepokvarjene in tihe v svojem žitju.

V tej vasi je živel, deloval za ljudski blagor in trpel rajni Josip Svetina, mož jeklenega značaja in blagega srca, kakršnih se dobi v sedanjih časih malo.

Naj zapišem naslednje vrstice njemu v spomin in drugim v vednost, kakšnega človeka so imeli med seboj. To se mi zdi potrebno, zakaj rajni je bil tako tih in miren in je živel tako samotno, da ga je poznal, oziroma dobro poznal le ožji krog njegovih prijateljev.

Rodil se je v Knapovšah na Gorenjskem leta 1861. kot sin rudarskega nadzornika Valentina Svetina Knapovš sedaj ni več — v onih časih, ko so tam kopali

svinčeno rudo, je zraslo par hiš v oni ozki prijazni dolini pod Sv. Jakobom, kjer teče bistra in mrzla Ločnica, ki se izliva nedaleč od vasi Sore v reko Soro. Sedaj stoji tam vas Trnovec, zakaj zaradi pomankanja svinčene rude je tačasni lastnik jam zapustil oni kraj. Rod Svetina pa izhaja iz Javornika, oziroma iz Koroške Bele na Gorenjskem, kjer je še sedaj več ljudi enakega imena.

Ne bi se pečali toliko z rojstnim krajem rajnega, ko ne bi vedeli, da ravno rojstni kraj vsakega človeka vpliva na njegov značaj, ki se da potem v marsikaki potezi razložiti in pojasniti. Drugič pa pišem to tudi zato, ker je rajni neprestano hrepenel z vso ljubeznijo po rojstnem kraju v trdnem prepričanju, da mu postane v letih mirno zavetišče. Žalibog, ta leta niso prišla, smrt ga je ugrabila sredi dela v drugem kraju, na Dolenjskem.

Mladega Josipa je poslal oče s šestim letom v ljudsko šolo v Škofjo Loko, ali, kakor pravijo tam ljudje, v Loko. Učil se je pridno in po izvršeni ljudski šoli je šel v Ljubljano v realko. V petem razredu mu je nenadoma umrl oče, in sedaj se je reko priti kar najprej do kruha in pustiti nadaljnje študije v realki. Tehnika je bila za Josipa izgubljena.

Prestopil je v učiteljske pod ravnateljstva Hrovata. Tam so mu bili učitelji pokojni vitez Gariboldi, Celestina, Linhart, Praedica i. dr. Meseca julija 1880. l. je napravil na omemsenem zavodu maturo z dobrim uspehom in je dobil provizorično mesto v Šmarji pod Ljubljano, kjer je bil po dveh letih tudi definitivno nameden. V Šmarji, kjer je deloval devet let, se je tudi oženil z Alojzijo Smrekarjevo. Iz tega zakona so bili trije otroci: Alojzija, Stečko in Stanko. Prva dva sta umrla kmalu po rojstvu, tretji je ostal in piše te vrstice.

L. 1889. je bila razpisana učiteljska služba na enorazrednici v Žaljni. Rajni Josip je prošil za to mesto, dobil ga je, in družina se je preselila v Žaljno. Komaj tri leta je bil Josip na novem mestu, že ga je zadel težak udarec, ki ga ni mogel preboleti dolgo, dolgo vrsto let. Umrla mu je ljubeča žena Alojzija v starosti komaj 24. let in mu zapustila sina edinca. Na mesto žene in gospodinje je stopila njegova tašča, ki je bila pri njem do svoje smrti.

Po taščinu smrti, po devetnajstih letih vdovstva se je Josip poročil v drugo s Franjo Šemetovo. Iz tega zakona sta dva otroka, Franja in Marija, ki živita.

L. 1909. se je ustanovila v Žaljni dvo-

razrednica, in rajni Josip je prošil za me-

sto nadučitelja, ki ga je tudi dobil. Iz stare šole, kjer je deloval celih dvajset let, se je preselil v novo, za katero se je toliko trudil.

Iz stare šole pa je prinesel s seboj kal bolezni, ki se je razvijala neprestano v njegovem drugače močnem in trdnem telesu. Ni jadtikoval, samo postal je otožen in žalosten, ko je videl, da ga moti v njegovem vztrajnem delu bolezen. Dolgo časa ni hotel pripoznati, da je bolan in je delal neumorno in vedno, kakor prej, ko je bil še čil in zdrav. Nenadoma, prav v kratkem času pa so mu opešale moči in bil je prisiljen prositi dopusta. Dobro se spominjam, kako silno, skoro trmasto se je branil tega dopusta, dokler ga nismo domači direktno prisilili, da je prošil zanj. Dobil je dopust, desetmesečni dopust, vstevši julijske in avgustove počitnice. Dopust — postojte prijatelji in pomislite: Po tridesetih letih truda in trpljenja se je zbal mož desetmesečnega dopusta! In v svoji nesebičnosti je še premišljal, če ta mu bodo dali. Ta dopust ni bil zanj dopust. Trpel je, ko je videl, da ne more več učiti svojih otrok, ki so ga imeli vsi radi kakor svojega očeta. Zdravje se mu je nekoliko izboljšalo. Komaj je to spoznal, že je nadaljeval svojo prekinjeno trnjevo pot.

armad ležeče na tem, da se te bolezni ne zanesejo med njih lastne čete, s čemer bi bila zmanjšana njihova delovalna sila. Vzlic temu pa vendar ni izključena možnost, da se bolezni zanesejo tudi k nam. Tu mislim posebno na vjetnike, ker so našim četam prekiprek cepljene kože in je naša sanitetna služba v vojski izobno organizirana. Pri tem pa je važno, da ujetniki, preden prihajajo k nam, absolvirajo dobo inkubacije. Vzlic temu se pripravljajo intenzivne odredbe v prepredenju širjenja infekcijskih bolezni. Te priprave se sicer otežujejo s tem, da je znatno število zdravnikov odšlo v vojno službo. Bojazni pred širjenjem epidemičnih bolezni — tudi če bi se zanesle k nam — niso tako velike, ker so se od leta 1866, ko je razsajala pri nas kolera, ki je zahtevala mnogo žrtev, razmere izboljšale nam v prilog. Pred vsem je rasla inteligentna in ni ga boljšega sredstva proti infekcijskim boleznim, nego visoka stopnja civilizacije. Razentega se je izboljšalo naše sanitetstvo, tako da je širjenje kolere v Pragi izključeno. Edino glede severne Češke ima dr. Kulkavy bojazni, ker tam še ni prodrlo cepljenje koz in kjer bi lahko nastala epidemija koz. Dr. Kulkavy pozivlja občinstvo, naj ima trdno zaupanje v sanitetne organe, in če stori vsakdo v tem pogledu svojo dolžnost, potem je izključeno, da bi se tudi za vojne širile infekcijske bolezni.

VOJNA PRAVILA.

Po dolgih bojih med posameznimi državami so se končno vendar pripoznala ta vojna pravila:

Bojišče je vse ozemlje vojskujočih se držav, kolonije in napol svobodne države. Izvzeti so le nevtralizirani kraji in ozemlja. Nevtralizirani so: Dunav od Braje do izliva, dalje reki Kongo in Nil v Afriki, pokrajini Faucigny in Chablais na Savojskem, Sueški in Panamski prekop in hiše, kjer je »Rdeči križ«.

Vojevati se smejo le organizirani vojniki. Civil. prebivalstvo se ne sme preganjati. Udeležba civilnega prebivalstva pri bojevanju je nedopustna.

Parlamentarij so nedotakljivi. Le če se jim dokaže, da izrabljajo svojo nalogo v pozvedovalne namene, se smejo kaznovati. Znamenje oseb, ki se pogajajo s sovražnikom, je bela zastava, ki jo spremlja običajno trobentač ali bobnar. Parlamentarja ni treba sprejeti.

Špijon zapade prekemu sodu in je po kratkem sodnem postopanju ustreljen. Sodnik more biti v tem slučaju vsak vojaški poveljnik. Ločiti pa je treba od špijona pozvedovalca, to je onega, ki javno, v uniformi ali v aeroplanu pozvedujejo o namerah sovražnika. Če se te ujame, so vojni ujetniki in se jih ne sme kaznovati.

Vojna sredstva. Haška konferenca je prepovedala: 1. uporabo strupa in zastrupljenega orožja; 2. neprijatelja zavratno ubiti ali raniti; 3. ubiti ali raniti sovražnika, ki se je vdal ali ki se ne more braniti; 4. izjavo, da se ne bo nikomur prizanašalo; 5. zlorabo znakov in zastav neprijateljevih, bele in pa zastave »Rdečega križa«; 6. prepovedano je siliti državljane neprijateljske države, da se udeležijo na direktni ali indirektni način vojne proti tej državi; 7. prepovedano je brez nujne potrebe poškodovati ali vzeti imetje neprijateljevim podanikom.

Osobito je prepovedano rabiti takozvane dum-dum kroglice, to je take, ki se v človeškem telesu deformirajo ter povzročijo posebno bolesterne in nevarne rane.

Oblegati in obstreljevati se smejo le trdnjave ter ona mesta, kraji, poslopja, ki se branijo. Obstreljujoči ima dolžnost, da

po možnosti prizanaša poslopjem, ki so namenjena službi božji, znanstvu, umetnosti ali humanitarnosti, osobito pa bolnišnicam. Oblegani morajo v to svrhu izobesiti na dotičnih poslopih primerna znamenja (bele zastave i. p.).

V zavzetem mestu pleniti, je strogo prepovedano.

Vojni ujetniki uživajo v modernih časih posebne pravice. Ujetništvo jim ne sme škoditi niti na življenju, niti na zdravju in imetju. Za poizkušeni ali izvršeni beg ne smejo biti kaznovani. Ako se jih proti častni besedi odpusti v domovino, potem niso le sami dolžni se vzdrževati vsakih nadaljnjih sovražnosti proti odpustivšemu jih neprijatelju, temveč tudi njihova država je dolžna, da jih k nadaljni vojni službi proti dotičnemu neprijatelju ne sili.

V neprijateljevo deželo prodirajoča armada si pridobi z zasedanjem (okupacijo) sovražnega teritorija posebne pravice.

Prava oblasti, oziroma gosposke preidejo v njene roke, prebivalstvo ji dolguje poslušnost, ne pa zvestobe in okupacijske oblasti nimajo pravice zahtevati od prebivalstva zasedene dežele takih služb, ki jih je smatrati za neprijateljske napram lastni domovini. Okupacijska armada sme pobirati seveda tekoče davke, nalagati kontribucije (posebne denarne varščine) in izvrševati revizicije (davščine v naturalijah). Polastiti se sme tudi v javnih blagajnah zasedene pokrajine se nahajajočega državnega denarja neprijateljevega in, vkolikor je to potrebno ali koristno, tudi drugega neprijateljevega državnega imetja. Privatna last pa je v vojni na kopnem (drugeče je to v vojni na morju) principialno nedotakljiva.

Kadar je premirje, tedaj so prepovedane vse direktne sovražne operacije. Dovoljeno pa je, tekotem premirja pomnožiti svojo armado, jo izpopolniti ter preskrbeti vse potrebno za njeno aprovizacijo. Premirje konča, ko poteče dogovorjen rok, ali da se premirje odpove. Končno konča tudi premirje, če ga násilno krši eden nasprotnikov.

Poveljniki vojskujočih držav imajo pravico sklepati posebne vojne dogovore. **MADŽARI IN DRUGE NARODNOSTI NA OGRSKEM.**

Živimo v času največjih bojov, kar jih je kdaj imelo avstrijsko cesarstvo. Boj je to, pri katerem je treba zbrati vse moči. Z zvestobo, ki je sovražnike naše monarhije močno začudila, so se vsi narodi zbrali okrog cesarske zastave in šli v boj. Madžari znajo to dobro ceniti in pohitili so, da nemadžarskim narodnostim vsaj v skromni meri pokažejo svojo hvaležnost. Naučni minister Jankovič je sedaj sredi vojne in ob urah najhujše napetosti izdal naredbo, s katero se ureja ljudsko-šolski pouk v jezikovnem oziru. Zaukazal je, da se na državnih ljudskih šolah za nemadžarske otroke uvede v prvih dveh šolskih letih njih materni jezik kot učni jezik, v drugih dveh letih pa naj bo dotični jezik pomožni jezik pri pouku v madžarščini. To je sicer malo, ali nekaj je vendar nekaj začetek, iz katerega se utegne v mirnejših časih kaj več razviti, in vsekako dokaz, da izkuša ogrska vlada celo v vojnem času pospešiti sporazumljenje med narodi, zavedajoč se pač, da sloni moč države na sporazumljenih narodih, ki jih družijo ena misel.

JUNAŠTVO NAŠE ČRNE VOJSKE.

Z Dunaja poroča korespondenč. urad: Več poročil z bojišča je slavilo junaštvo naših črnovojnikov. »Wiener Ztg.« poroča, da je cesar že dovolil, da se smejo poleg črne vojske tudi tirolska in predarlška črna vojska in tirolski deželni strelci uporabljati izven države. — Med junaškimi črnovojniki je tudi mnogo učiteljev.

O začetku šol.

»Wiener Zeitung« piše: Od merodajne strani poročajo, da šolski pouk v Avstriji ne bo zaradi vojne prekinjen. Na ljudskih in meščanskih šolah se bo pouk začel ob normalnem času. V mestih, kjer okoliščine ne dopuščajo, da bi se vršil pouk na vseh ljudskih šolah, se bo uvedla v posameznih poslopih dopoldanska in popoldanska šola. Tudi srednje šole se bodo pričele ob normalnem času, kjer pa okolnosti tega ne bodo dopustile, se bo pouk za nekaj časa odložil. — Naučni minister je ukazal, da se otvorijo ljudske in meščanske šole kakor vsako leto tudi letos 15. septembra.

Uradno se razglša, da stoji naučna uprava načeloma na stališču, da zahteva resnoba časa, naj se ljudski pouk in ljudska vzgoja ne omeji vzlic vojni, dasi je mnogo učiteljev pri vojakih in mnogo šolskih poslopih porabljenih za druge namene. Vlada hoče, naj se pouk začne ob navadnem terminu, če to okoliščine le kolikaj dopuste, zlasti na ljudskih šolah. V takih krajih, ki leže daleč od bojišča, bo zlasti z uporabo ženskih ljudskih učnih oseb to lahko mogoče. Podobno se bo postopalo s srednjimi šolami; po potrebi se bo učni načrt skrajšal. Preskrbelo se bo tudi, da dijaki, ki služijo pri vojakih, od tega v učnem oziru ne bodo imeli škode.

Deželni odbor Kranjske je nasvetoval deželnemu šolskemu svetu, da se naj prične šolski pouk po mestih in industrijskih krajih redno, na deželi pa s 1. novembrom, ker bodo kmetje rabili otroke za poljska dela.

Kakor poroča graška »Montagsz.«, je zahtevalo naučno ministrstvo izjave o pričetku šolskega leta na Štajerskem. Odločitev sicer še ni padla, vendar pa je upati, da se bo začel pouk na graških ljudskih in meščanskih šolah že 16. sept., najkasneje 1. oktobra. Na srednjih šolah se bo pričelo s poukom 1. decembra ali pa šele z Novim letom. Samo po sebi ujemno je, da se bo začel pouk po ljudskih šolah na deželi gotovo ob istem času kakor v Gradcu.

Redni pouk na gimnazijah v Ljubljani se prične dne 16. t. m. Pouk bo skupen za I. in II. državno gimnazijo v poslopiju I. državne gimnazije. Za dijake enega zavoda bo pouk dopoldne, za dijake drugega zavoda pa popoldne.

C. kr. okrajni šolski svet v Tolminu je sklenil zaradi izrednih razmer, nastalih zaradi vojne, odložiti pričetek šolskega leta 1914/15 na nedoločen čas, ki se svoječasno naznani.

Kakor naučni minister glede srednjih šol, tako odreja tudi minister za javna dela, da se prične pouk na državnih obrtnih šolah ob določenem rednem terminu. Res se stavijo tem intencijam nasproti v posameznih slučajih težkoče, ki imajo svoj vir v posebnostih obrtnega pouka. Zato bo na posameznih šolah na mestu individualno postopanje, odgovarjajoče obstoječim razmeram. Začasno sistiranje pouka bo najbrže potrebno samo na nekaterih zavodih.

Pouk na Terezijanski akademiji na Dunaju se bo pričel ob navadnem času.

Uradni list »Osservatore Triestino« poroča dne 2. septembra, da zaradi od-

redb c. kr. naučnega ministrstva začno vse šole pouk kot navadno, t. j. 16. septembra, bodisi ljudske, meščanske, gimnazije, re- alke in učiteljske.

Na c. kr. moškem učiteljsku v Gorici se pouk po novi odredbi predstojnih oblasti vendarle prične ob predpisanem času, t. j. dne 16. septembra t. l.

Na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici in z njim združeni ženski in deški vadnici se otvori šolski pouk redno. Vpisovanje je 16. in 17. t. m. od 8.—12. Ponavljalni izpiti se vršijo ta dva dneva od 3.—6. 18. je začetna sv. maša in 19. se prične redni pouk.

Za začetek šolskega pouka v šolskem letu 1914/15 na ljubljanskih srednjih šolah in na c. kr. moškem in ženskem učiteljsku v Ljubljani je določil c. kr. deželni šolski svet nastopno odredilo: 15. septembra: Vpisovanje učencev, ki žele nanovo vstopiti v prvi razred. Isti dan se morajo oglasiti vsi učenci, ki imajo dodatne in ponavljalne izkušnje. 16. in 17. septembra: Sprejemne, dodatne in ponavljalne izkušnje. 18. septembra: Vpisovanje učencev, ki so že doslej obiskovali te zavode. 19. septembra: Slovesna sv. maša. 21. septembra se začne redni pouk. — Natančnejša obvestila dajo ravnateljstva posameznih zavodov. — Po srednjih šolah izven Ljubljane se začne šolsko leto točno tistega dne, ki je imenovan v zadnjem izvestju dotičnega zavoda. Istočasno se prične tudi druge srednje šole na Kranjskem.

Ministrstvo za javna dela letos ne bo izplačevalo nobenih subvencij za obrtno-nadaljevalne šole. Ker bodo subvencije brzokone ustavili tudi lokalni faktorji, teh šol letos ne bo, vsaj v dosedanjem obsegu ne. Učitelji izgube na ta način postranski zaslužek, da bo življenje še težje. Nekateri še doslej niso dobili v lanskem šolskem letu zaslužnih nagrad. Naj se jim vsaj te izplača!

Komur ne ugaia zrnata kava, temu se priporoča Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva Je zdravju popolnoma neškodljiva ter ima pri tem popolni okus zrnate kave.

Pri nakupu je paziti na dobro saprto higienično zavejanje s sliko župnika Kneippa. — Odprto, natehano blago ni nikoli pristni Kathreiner.

Novi papež.

Dne 3. t. m. je bil kardinal Jakob della Chiesa izvoljen za papeža. Novi papež si je izbral ime Benedikt XV.

Novoizvoljeni papež je bil rojen dne 21. oktobra l. 1853 v Genovi. Studiral je

Navodila k Widrovi knjigi „Moje prvo berilo“.

I. Preteklo šolsko leto smo uvedli na naši šoli v vseh treh I. razredih K. Widrovo Berilo ter dosegli izvrstne uspehe v čitanju. Tekotem leta sem se pa parkrat prepričala, da ni vsem jasno, kako bi izvajali glasnike iz nekaterih slik. Tako n. pr. je imel nekdo pomislek, kako bi izvajal iz vlaka glas »u«; iz božičnega drevesca »a« itd. Ker se bliža novo šolsko leto, zato vam pošiljam pesemce in formulirane stavke, ki sem jih izvajala iz slik in ki so učencem nudile mnogo veselja.

Koder sem mogla, sem uporabila zna- ne pesemce, koder pa to ni šlo, sem priredila nove na podlagi slik. Pripomniti moram tudi, da smo imeli vse slike k črkam povečane za uporabo pri izvajanju; sicer pa so prav tako primitivno in z istimi barvami slikane kakor v berilu. Tudi stenske table za vaje v čitanju smo si same sestavile za vsako črko sproti na veliki močni lepenki.

Obenem prosim vse tovarišice in tovariše, ki rabijo ali so rabili to knjigo, naj pošljejo svoje priprave. Iz vsega poslanega

gradiva si bo vsak lahko izbral najboljšje in s tem dosegel izvrstne uspehe; obenem si pa prihranil marsikako urico priprav- ljanja.

i.

Ida z vrčem po vodo hiti, vrč se razbije, Ida joče: i, i, i.

V knjigi je možiček, majhen ko črviček, črno čepico ima, a nikomur je ne da. Če jo izgubi, glasno joče: i, i, i.

u.

Vlak vriska u, u, u, mi se peljemo domu.

Odprt na vrh, zaprt na dnu, vedno kliče u, u, u.

e.

Konjička v dir hitita, vozniku to ni všeč, boji se, da prevrne vseh naloženih vreč:

skala!« Res, bil je kakor skala, toda v prvih je imel srce, o bože, kako srce! Ravnal se je po izreku Tolstega: Osrečuj in srečen boš sam.

V politiko se ni mešal, v ospredje se ni silil nikoli. Bil je član »Litijskega učiteljskega društva« — to je bilo vse. Sovražnika ni imel nobenega.

Pred vsem pa je bil — naš oče!

In 29. avgusta smo ga pokopali. Ob grobu se je zbrala njegova družina, njegovi šolski otroci, njegovi prijatelji in znanci. Solnce je sijalo mirno, nekako to- po, zvonovi so zvonili žalostno, prežalostno, kakor bi vedeli, da zvonijo možu poš- tenjaku, ki se je trudil celih petindvajset let v njih fari, ki je učil žalsko šolsko mla- dež že v drugem rodu in katerega trnjeva pot na polju mladinske izobrazbe je bila dolga 34 let! Prijatelj blagega pokojnika, nadučitelj g. Bezeljak iz Vač, je govoril ob grobu, za kar naj mu bo na tem mestu izrečena najiskrenejša zahvala.

Na črno krsto tam v grobu pa so pa- dale z votlim bobnenjem debele grude prsti, in šele tačas sem natanko in razločno razumel Župančičevo pesem »Grobovi tu- lijo!«

Ah, kako kruto si, življenje!
Stanko Svetina.

Toda bolezen ga ni zapustila — bil je bolan na ledvicah — in letos spomladi se je ponovila in podvojila. Stopilo mu je v noge, in kri je začela silno pešati in slabeti. Komaj je prestopal, toda v šolo je hodil vseeno z nogami polnimi bolečin. Pri vsakem koraku ga je zabolelo — ampak v šolo je šel. Vedel je, da se njegova truda in trpljenja polna pot bliža koncu — toda nikomur ni omenil o tem, niti nam doma- činom. Trpel je molče, junaško, brez tožb in brez vzdihov. In če smo ga vprašali, če hoče zdravnika, je odgovoril: »Ah, ne, saj nisem bolan!« Ta njegova mogočna notra- nja moč! Še zadnji dan pred smrtjo, še kakih šest ur pred koncem je rekel s težavo in s prikritim trpljenjem, da mu nič ni. Samo, da ne bi trpeli mi, njegova družina. Kje dobiti tako moč!?

Zbrali smo se krog njega. Pogledal nas je, svojo družino. Tega pogleda ne pozabim nikdar. Toliko ljubezni je bilo v njem in obenem toliko obupa. »Da vas moram zapustiti! Da vas moram zapustiti!« so govorile njegove oči. Zatisnil jih je po- lagoma, in izpod zaprtih vejc sta se pot- očili dve svetli, grenki solzi — — —

Še nekaj o rajnekega značaju. Bil je miren, tih in močan, tako da so po pravici pravili njegovi prijatelji: »On je kakor